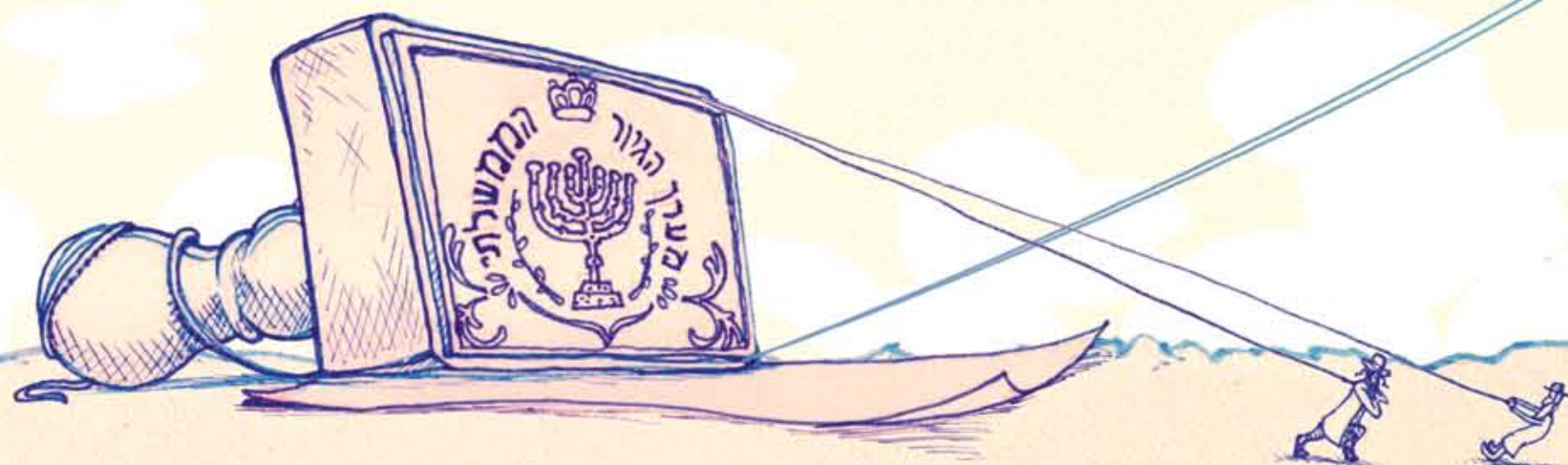

יהודים חורגים

סיוון, שרצתה בגיור אורתודוקסי לכל דבר, נדהמה כשפקיד במערך הגיור המליץ לה לטוס לחו"ל עם בן זוגה היהודי ולהתחתן בנישואין אזרחיים. כמוה גם גרי צדק רבים אחרים גילו שמדינת ישראל אינה מוכנה לאמץ אותם לחיקה. כי כשיש שיקולים פוליטיים, גם תעודת כשרות מבתי הדין המחמירים ביותר אינה יכולה להועיל

ריקי רט
איור: ינטל

צבי ליפשיץ בכלל הגיע לתאילנד למטרות עסקיות. במסגרת עבודתו בחברת הייטק הוא ביקר כמה פעמים במדינה שבמזרח הרחוק, ואף אירגן שם כנס בינלאומי. כשהחברה שבה עבד נקלעה לקשיים, החליט ליפשיץ להקים מיום תיירותי-אינטרנטי המשלב את הידע שלו במחשבים עם תעשיית התיירות המשגשגת במדינה. הוא חיפש שותף מקומי, וכך הכיר את סיווני, בוגרת תואר שני במנהל עסקים ואשת עסקים נמרצת. עם הזמן הקשר בין השניים הפך לדומנטי. "אי אפשר להצביע על רגע מסוים", מספר צבי. "אתה פשוט מבין שזאת האישה שאתה

"בעצם הציעו לנו לחיות בחטא". סיוון וצבי ליפשיץ

יהודים חורגים

צבי, נשוי לגיורת: "המעמד של סיוון כאן היום הוא כמו של עובדת זרה, וזה מאוד לא נעים. מעבר לתסבוכת מנהלתית, מפריע לי העיקרון. אין שום ספק שלפי ההלכה היא יהודייה. איך יכול שהיא לא יהודייה?"

"התעודה שלנו לא שווה כלום". הרבנים שטיינזלץ וקרליץ

רוצה לחיות איתה". לפני כשש שנים החליטו השניים להתקדם בקשר ביניהם ולהינשא. סיווני - היום סיוון - כבר הכירה את אורח החיים הדתי ואת נושא הכשרות, השבת, התפילות ומצוות רבות נוספות. היא הביעה נכונות ללמוד יהדות ואמרה לצבי שאם תצליח ותתחבר לזה, תהיה חלק מהעולם שלו. "הדת הבודהיסטית מלמדת שכל דת טובה אם היא מלמדת להיות בן אדם טוב. כשהתחלתי ללמוד על הדת היהודית, נוכחתי שהעקרונות המוסריים שבאתי איתם מהבודהיזם נמצאים גם ביהדות. מצאתי ברת הוו גם סדר שכדי לעבד הבנתו שהיה חסר לי כל הזמן - ההכרה שמישהו מסתכל עליי. במונח זה היהדות השלימה לי חוסר מאוד עמוק".

נכונות להתגייר הייתה, אבל בני הווג לא שיערו לאיזה עולם מורכב ומוסבך הם עומדים להיכנס. הם הכירו בתאילנד כמה זוגות מעורבים, שעברו תהליך גיור באוסטרליה או בארצות הברית במשך כשנה, והעריכו שגם להם יירדש פרק זמן דומה. מסיבות כלכליות ואחרות ויתרו על אפשרות הגיור בחו"ל, ובחרו לפנות למערך הגיור הממשלתי בישראל.

מצוידים במכתבי המלצה מרבנים המכירים אותם ומעידים על רצונה הכן של סיוון להתגייר, פנו השניים למשרדי מערך הגיור, שם הוסבר להם כי המערך הזה מטפל רק באזרחים ישראלים. לפי חוק השבת אמור הגיור להקנות אזרחות ישראלית, אך במרוצת השנים החליט משרד הפנים להציב חסמים גבוהים בפני בעלי אזרחות וזה המבקשים להתגייר, מחשש כי הפתח הזה ינצל לרעה על ידי מסתננים ועוברים זרים.

"הפקיד שישב במשרדי מערך הגיור אמר לנו שמכיוון שסיוון לא זכאית לאזרחות על פי חוק השבת, הוא ממליץ לה להתגייר במקום שממנו באה", מספר צבי. כשבני הווג הסבירו לפקיד שבתאילנד אין אפשרות להתגייר, הוא סיפר להם על 'ועדת חריגים', אך הוסיף כי הסיכוי להתקבל לתהליך הגיור בעזרתה הוא אפסי. "הוא אמר לנו 'מועדה יראו שהבחורה מתאילנד והפריש הגילים בינכם גדול, ויפסלו אותה'. מאוחר יותר שמענו סיפורי זוועה על הוועדה הזאת. הם פוסלים כמעט כל מי שניגש אליהם, ופעמים רבות ללא סיבה".

האופציה האחרת שהציע הפקיד לצבי ולסיוון הייתה בעייתית גם היא. "הוא אמר שיש מסלול של חוק איחוד משפחות, מה שאומר להתחתן בנישואין אזרחיים, ורק אז להתחיל בתהליך לקבלת אזרחות. בעצם הוא הציע 'תחיו בחטא, כדי שמערך הגיור יקבל את סיוון'".

סיוון, איך הרגשת כשנאמר לך שלא תוכלי להתגייר? "התחושה הייתה קשה. הרגשתי מושפלת, שלא רוצים אותי. לא הנבתי למה במקום לעודד לי להיות יהודייה בדרך המלך, ממליצים לי להתחתן בנישואין אזרחיים בחו"ל ולחיות יחד עם צבי כלא־יהודייה עד שאהיה זכאית לאזרחות מתוקף מצבי המשפחתי. ליהודי אסור לחיות עם לא־יהודייה, ולא מובן לי למה רחפו אותנו לעשות דבר כזה".

העקרונות המוסריים נשארו איתו

לו רות, הגיורת הכי מפורסמת שהצטרפה לעם ישראל, הייתה מבקשת להתגייר כיום, סביר להניח שהייתה נשארת מואבדיה. טופסולוגיה, כירורגיה ומריחת זמן הן רק חלק מהבעיות המצפות למבקשים לבוא בשערי היהודי. לסיכון

מתאילנד לקח ארבע שנים להפוך ליהודייה, אצל חני מרדוק תהליך הגיור נמשך כמעט עשור, ולאורית מדרום אמריקה נדרשו שש שנים. אלא שלמרות גיורן, השלוש אינן רשומות במשרד הפנים כיהודיות, ואינן מקבלות את הזכויות המגיעות לתושבי ישראל. כולן התגיירו בבתי דין אורתודוקסיים לכל דבר, אך למשרד הפנים זה לא מספיק.

במדינת ישראל פועלים בתי דין מיוחדים לגיור, במסגרת אגף הגיור במשרד ראש הממשלה. בתחילת דרכם נעדרו בתי הדין הללו לאפשר הליכי גיור ראויים ונגישים, אך במהלך השנים נוספו סיבוכים כירורגטיים, המקשים על מי שרוצה להפוך ליהודי. עם הזמן קמה מערכת בתי דין אלטרנטיבית חיצונית, שמפריטה למעשה את שירותי הגיור ונותנת מענה למבקשים. אזרחים ישראלים אכן מתגיידים דרכם, אך אזרחים זרים נתקלים במבוי סתום. אגף הגיור מסרב לקבל אותם, ומדיניות משרד הפנים היא שלא להכיר בגיורים שלהם שנערכו בבתי דין חיצוניים, אף אם עומדים בראשם גדולי הרבנים. כתוצאה מכך נוצרה מציאות עגומה, שבה מדינת ישראל אינה מכירה בגרי צדק ומסרבת לתת להם כל מעמד. כמה עתידות לבג"ץ הוגשו בשנים האחרונות בנושא זה, אך עד כה לא ניתנה הכרעה סופית.

"לא ייתכן שמשרד הפנים הפך לפוסק העליון של ההלכה היהודית", אומר הרב ר"ד שאול פרבר, ראש עמותת 'עתים' שמספקת סיוע והכוונה בשירותי הדת. "אבסורד שפקידים ניכסו לעצמם את הסמכות להכריע בשאלה 'מיהו יהודי', גם בניגוד לדעתם של גדולי הרבנים ובתי הדין הרבניים".

אל הרבנים מצטרף גם הרב ישראל רוזן, שעמד בעבר בראש מערך הגיור הממשלתי ולאחר פרישתו הקים בית דין פרטי, הנותן מענה למתקשים בהליך הממלכתי. "נהייתה אג'נדה, לסגור את שערי המדינה בפני אנשים טובים שמבקשים להתגייר ולהצטרף לעם היהודי. זאת בשעה שהמדינה משקיעה ממוון ומאמצים בריצה אחרי עולים חדשים בכל העולם", אומר הרב רוזן.

סיוון, שבסיפורה פתחנו, היא אחת מאלה שעמדו מול השערים הנעולים. היא בת 36, וגדלה במשפחה בודהיסטית. בעלה צבי הוא דתי־לאומי שהתחנך בישיבות המגור, בן 58. פערי הריקע והגיל לא הפריעו לקשר שלהם להתפתח. "כשהכרתי את צביקה מקרוב, ידעתי שהוא האיש הנכון בשבילי, וכל השאר לא משנה", אומרת סיוון. "גם אף פעם לא הרגשתי שיש בינינו הבדל בגיל. האמת? נראה לי שמבין שנינו אני המבוגרת. הרבה פעמים אני מריגשה שהוא צעיר מדי, אפילו ילד".

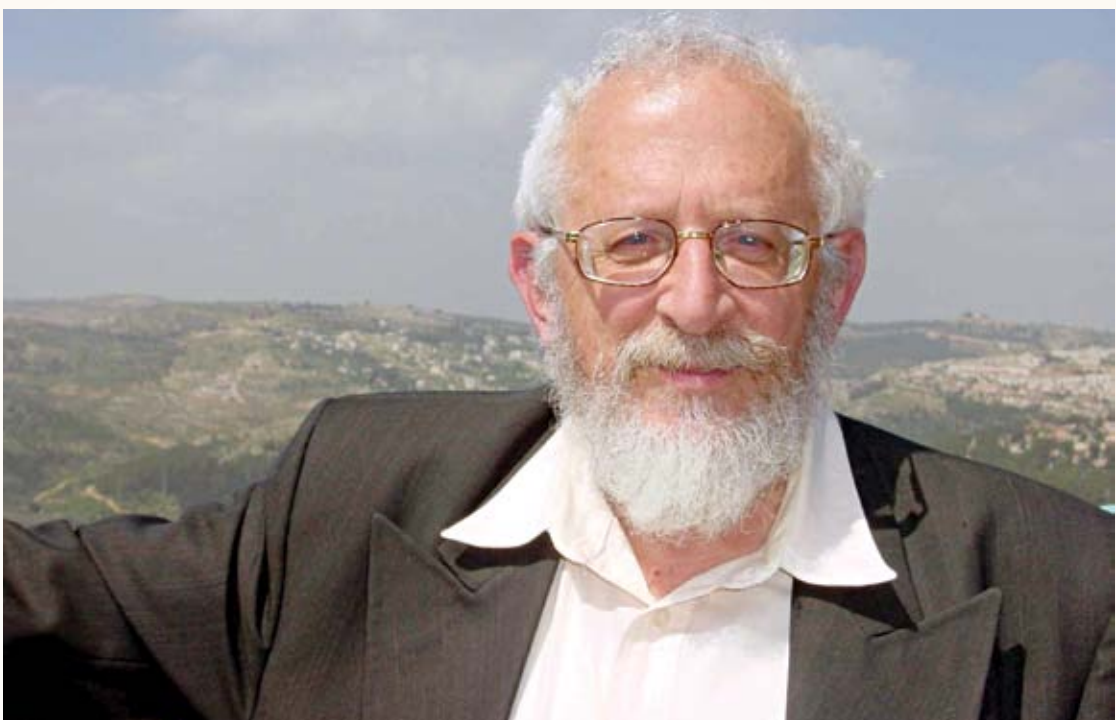
צבי: "אנחנו באים מעולמות הפוכים ורווקים, עם תרבות שונה לגמרי, אבל נפשית אנחנו קרובים כאילו נולדנו יחד. מחר מאוד הבנו שברברים היומיזמיים, האישיים, הבנה לנפש והצרכים ההרדיים, הריחוק התרבותי הוא לא כל כך קשה. לגבי הדת אני חושב שדווקא מישהי שבאה מבודהיזם, קל לה להתקרב ליהדות. אם הייתה באה מהעולם הנוצרי, היה לה קשה יותר".

סיוון: "אפשר לומר שהייתי בודהיסטית דתייה, כחלק מהנהוג במשפחה. אמנם השתתפתי בפולחנים בודהיסטיים, אבל אלה אף פעם לא היו החלק החשוב בדת בשבילי ובשביל משפחתי. הסיבה העיקרית שבגללה ראיתי עצמי בודהיסטית היא העקרונות המוסריים של הדת. מבחינה זאת אפשר לומר שאף פעם לא הפסקתי להשתרל להתנהג על פי העקרונות המוסריים שלמדתי ממנה".

איך הסביבה קיבלה את הקשר ביניכם? צבי: "עם החברים לא הייתה לי בעיה. שלושת ילדיי מנישואי הקודמים קיבלו את החיבור בינינו יפה מאוד עוד לפני שראו את סיוון, והם בקשר מצוין איתה. עם המשפחה היה קצת יותר קשה, במיוחד עם אמא שלי, אישה בת למעלה משמונים. אבל כשהיא הכירה את סיוון וראתה את הקשר בינינו, בסופו של דבר היא קיבלה אותנו".

סיוון: "אבי איננו בין החיים. אמי רק חששה שאתרחק ממנה, אבל כשהכירה את צביקה וראתה ששום דבר לא השתנה בי, בערכי המוסריים ובקשר בינה לבני, השלימה לגמרי עם הצעד שלי".

לאחר המהלומה שהנחת עליהם פקיד מערך הגיור, המפגש עם הרב ישראל רוזן היה בעברם קרן אור באפלה. הרב רוזן, שעדיין עבר במערך הגיור הממשלתי, הפנה אותם לבית הדין החרדי והמוחמד של הרב נסים קרליץ בבני־ברק. שם רצו לעזור, אך מכיוון שלא היה להם ניסיון עם בודהיסטים הם בחרו שלא לעסוק במקרה של סיוון. במקביל, בסיועו של הרב רוזן, התקבלה סיוון ללימודי גרות במכון מאיר. "זה מקום עם אווירה נהדרת", היא אומרת. "מגיעות לשם בנות מכל העולם, עם רקע שונה וסיפורים מדהימים על מה שהביא אותן ליהדות. גם המורים היו נהדרים". כסיום לימודיה, לפני שנתיים וחצי, היא נפגשה עם הרב אריאל הולנד מבית הדין של הרב עדין שטיינזלץ. "הרב

צילום: מרים צחי

הרב ישראל רוזן (בתמונה):

”יש כאן פרדוקס לאומי והיסטורי שחייבים לפתור אותו. לפי הנהלים בישראל כיום, גם אונקלוס והגרף פוטוצקי לא היו יכולים להתגייר, קל וחומר כל שאר האנשים הטובים מרחבי העולם שרוצים לעשות מאמץ ולהצטרף לעם שלנו ממניעים טהורים. אסור לנו לחסום אותם”

יהודים חורגים

”הכרעה פוליטית בסוגיה דתית” ח”כ עליזה לביא

צילום: בילאש 90

הראשון שהוא אמר זה שהתעוררה שהם ייתנו לי, לא שווה כלום מבחינת משרד הפנים. ענתי לו שחשוב לי להיות יהודייה לא בשביל משרד הפנים. בעקבות השיחה איתנו הרב הולנר הודיע שיכנס את בית הדין לשגריר שאנו מוכנים. רב נוסף שעלה בשיחה עם הרב הולנר, שמאור הדיש אותי, הוא שבשביל להיות יהודייה אין תנאי של ידיעת חומר לימודי. כל יהודי חייב ללמוד, והרב החשוב ביותר בענפי כיהודייה הוא לדעת שתמיד צריך ללמוד יותר”.

בתום תהליך הגיור ערכו סיון וצבי טקס נישואין אורחיים בתאילנד, כדי להקל על הבירוקרטיה שהמתינה להם בארץ. לאחר מכן התחתנו גם כרת משה וישראל, אבל כל עוד אין חתמת רשמית של המדינה, הדרגשה היא שאני לא רצויה פה ולא שייכת, אומרת סיון. ”גם מבחינה טכנית זה מעורר קשיים רבים. אני צריכה לחוש את הוויה מפעם לפעם, אין לי ביטחון רפואי, והכי גרוע הוא היחס שאני מקבלת מאנשי הביטחון בחברות התעופה כשאני טסה”.

צבי: ”המעמד של סיון כאן היום הוא כמו של עוברת ודה, זה מאוד לא נעים. אבל מעבר לתסכול המנהלתי, מפריע לי העיקרון. אין שום ספק שלפי ההלכה היא יהודייה; איך יכול להיות שמעל ההלכה הוא יושב פקיד שמחליט שהיא לא יהודייה? איך אדם שאין לו סמכות דתית יכול להטיל ספק ביהדותה?”

להרים קול זעקה

המסמך שאליו נושאים הגרים את עיניהם הוא ”תעודת המרה”, הניתנת למו שעבר גיור ממלכתי ומאשרת את סיום ההליך. התעודה מונפקת יחד עם ”תעודת הגיור” הדתית, ורק בעזרת שתיהן ניתן להירשם ביהודים בנרשם האוכלוסין.

לפני כ־17 שנה הוקמה במשרד הפנים ועדת חריגים, שתפקודה להחליט מי מהאזרחים הורים המבקשים להתגייר יוכל לגשת לאולפן גיור ממשלתי. הרב רוזן, שהקים את הוועדה, אומר שכיום קשה עד בלתי אפשרי לקבל את אישורה כדי להמשיך בתהליך הגיור וההתאזרחות. ”האג’דה שלה היא לסגור את שעריה בפני המבקשים להפוך ליהודים. הוועדה גיבשה לעצמה נהלים בלתי אפשריים, ואני יודע על מאות מקרים שנרחו שם במהלך השנים, למרות נכונות אמיתית וכנה להתגייר. הם לא רואים את האנשים ואת הסיפורים, אלא רק את המסמכים. זהו יחס לא אנושי”.

לפני חודשים אחדים דן בג”ץ בעתידתה של מרטינה רגז’ובה, אזרחית צ’כית שהתגיירה בבית הדין של הרב קרליץ לפני כמעט עשור ועד היום עניינה לא בא לידי פתרון. הדין בדרכי שבעה שופטים היה קצר, וכסופו הגידו השופטים את הבעיה לפתחה של הממשלה החושה. בפברואר האחרון הגישה עמותת ’עתים’, באמצעות עו”ד אביעזר הכהן, עתירה לבג”ץ נגד משרד הפנים, בדרישה להכיר בגיורים שלא נעשו בבתי דין רבניים ממלכתיים. העתירה עוסקת בשתי נשים שעברו הליכי גיור מקפים בבתי הדין של הרב קרליץ והרב שטיינולץ – שניים מדרבנים האורתודוקסים המוערכים בעולם – ובכל זאת גיורן לא הזכר על ידי משרד הפנים. ”בשני המקרים קיבלו המתגיירות את כל האישורים על ידותן מבתי דין רבניים רשמיים של מדינת ישראל, לרבות אישור על הגיור וכן אישור כי נישאו כדת משה וישראל – אך משרד הפנים סירב להכיר בפסיקות בתי הדין הרבניים, תוך חיינה מסמכותו”, אומר הרב פרב. ”זה מצב בלתי אפשרי עבור מאות גרים הפונים אלינו מדי שנה”.

אלעד קפלן, הממונה על מדיניות ציבורית בעמותת ’עתים’, מוסיף: ”כאשר גרי הצרף, שקשרו גורלם בגורל העם היהודי, נאלצים להתמודד עם סכך בירוקרטי בלתי נסבל, החברה הישראלית כולה צריכה להרים קול זעקה. העתירה שלנו דורשת שמשרד הפנים יפסיק את העולל המתמשך, שבו ידה האחת של מדינת ישראל, כלומר בתי הדין הרבניים הממלכתיים ולשכות הרבנות לרשום נישואין, מכירה ביהדותם של המתגיירים, ואילו ידה השנייה של המדינה, כלומר משרד הפנים, מסרבת להכיר בהם”.

אחד המקרים המוזכרים בעתירה הוא זה של אורית ושי (שמות בדויים) – היא אישה מדרום אמריקה שהחלה ללמוד על היהדות דרך האינטרנט, והיא ישראלית שהגיע לטייל בארצה והביא אותה לישראל. כאן החליטה אורית שהיא רוצה להתגייר. הליך פתיחת תיק גיור לנתינים זרים במסגרת ועדת חריגים אורך זמן רב, אך גם לאורית ושי הוסבר שכאשר בני הזוג נשואים אזרחית, הליך מתקצר באופן משמעותי. היות שממילא התכוונו להתחתן לאחר הגיור, הם טפו לדרום אמריקה ונישאו בטקס אזרחי, כפתרון זמני בירוקרטי.

לאחר סהבת בת כמה חודשים ולאחר שהתיק אבד ונמצא, קיבלה אורית אישור להתחיל בלימודים באולפן גיור. כשהגיע הזמן לעבור את הבחינה המכרעת, נסעו בני הזוג לבית הדין בירושלים, אך שם נאמר להם כי התיק שוב אבד, ולכן לא ניתן לערוך את המבחן. אורית התחננה שיאפשרו לה להיבחן, ובית הדין נעתר. את המבחן היא עברה בהצלחה רבה.

לאחר העיכובים הרבים בטיפול בתיק, הומלץ לאורית באולפן הגיור לעבור את הליך בבית הדין של הרב קרליץ, כדי למנוע עיכובים נוספים. הגיור הושלם ובני הזוג נישאו כדת משה וישראל. כבואם להירשם במשרד הפנים, מצוידים באישורים מבית הדין של הרב קרליץ ובית הדין האזורי בעיר מגוריהם, סירב הפקיד לרשום את אורית כיהודייה.

בפברואר השנה נולד לבני הזוג ילד. במשרד הפנים הוא אינו רשום כיהודי. ”עצוב לי שכך המדינה מקבלת את מי שרוצה להצטרף אליה”, אומר שי. ”אני יודע שאשתי יהודייה, היא מנהלת אורח חיים יהודי, הבן שלנו יהודי, אבל המדינה מסרבת להכיר בהם”.

מסע התשה

תהליך הגיור של חני ג’ברי, רווקה בת 38 מרחובות, נמשך למעלה מעשור. היא נולדה בקובלנקה שבמרוקו למשפחה מוסלמית. בשכונה שבה גילה היו גם משפחות יהודיות, וכולם חיו בשלום זה עם זה. כבר כילדה התעניינה ביהדות, אך כשהעוה לפקפק בקול בחוקי האסלאם, נודקה מהכיתה.

בגיל 18 החלה לעבוד בבית מלון מפואר, שם הכירה קבוצת ישראלים. לאחר שסיפרה שהיא מתעניינת ביהדות, הם הזמינו אותה להתארח בארץ. ”זו הייתה ארבה ממבט ראשון”, אומרת ג’ברי. ”הרגשתי כמו אדם שחי בחושך ופתאום מגלה את האור”. היא לא סיפרה למשפחתה על הנסיעה המתוכננת. לאמה רק אמרה שהיא נוסעת לביקור קצר בחו”ל – ומאו לא חזרה למרוקו. היא אינה שומרת על קשר עם בני משפחתה, לרבות מסיבות שתלויות בעיקר בהם, ואין לה מושג מה עלה בגורלם במהלך השנים. לכתבה היא סירבה להצטלם, מחשש לתגובתם של קרובי משפחתה, אם התמונה תגיע לידיהם.

בארץ החלה ג’ברי ללמוד לקראת גיור באופן עצמאי, בליווי הרב שמחה הכהן קוק ורוב אביווד בניהוזה מרחובות. מדי שבת הקפידה להגיע לבית הכנסת, לשמוע את קריאת התורה ולהשתתף בתפילה. באמצעות בית הדין ברובות היא הגישה בקשה לוועדת החריגים, אך נדחתה שוב ושוב. גם החתמת של בית הדין של הרב קרליץ, שם סיימה את הליך הגיור לפני כשנה, לא השיגה לה הכרה ממלכתית והיא עדיין מחכה לתעודת ההמרה המיוחלת. ”עברתי מסע תשה בדרך ליהדות, מרתון של המון שנים”, אומרת ג’ברי בכאב. ”יש מצוה לארוב את הגר, אבל פתוחים את דלת היהדות לכל אחד, ומצד שני, אם אתה מוזה מישוה שבאמת רוצה להתגייר, למה להקשות ולא לעזור?”

בוועדת החריגים, שאליה מופנת הטענת העיקרית של הגרים ומלוויהם, יושבים שלושה: הרב רפי דיין, המשמש יו”ד הוועדה ונציגו של הרב הראשי שלמה עמאר; עו”ד אברהם קטלן, נציג הלשכה המשפטית של משרד ראש הממשלה; ועו”ד אודליה ארדי, נציגת הלשכה המשפטית של משרד הפנים. כל מי שנחשף לעובדת הוועדה מעיד כי רפי דיין משמש שם סמכות עליונה בכל הקשור לגיור. הוא חורץ את גורלם של המתגיירים, במקרים רבים בלי להיפגש כלל עם מבקשי עזרתה של הוועדה.

”בעבר הכירה הרבנות בגיורים אורתודוקסיים שנערכו במסגרות עצמאיות, אבל עשתה זאת ללא קריטריונים מוגדרים, אלא בעיקר על בסיס לחצים פוליטיים”, אומרת חברת הכנסת ר”ד עליזה לביא, ממייסדי הוועד הציבורי להסדרת הגיור. ”לצערי לא מדובר בסוגיה הלכתית, ועל פי המצב הקיים השאלה ’מידו יהודי’ נקבעת על פי כוח פוליטי”.

הרי את מקודשת לי, אולי. אילוסטרציה

פקידים במשרד הפנים מכריעים בסוגיית "מיהו יהודי". שאול פרבר

והיהודים אך ורק על פי ההלכה היהודית. כנות כוונתם של אלה להתגייר אינה נבחנת כלל במסגרת תת-ועדת החריגים או במסגרת הוועדה עצמה, כיוון שהם כאמור נדחים על הסף. (...) בנוהל נקבע כי ועדת החריגים תמסור את תשובתה לפונה עד שלושה חודשים מיום הגשת הבקשה. נמצאו בקשות שהגיעו לדיון בוועדת החריגים אחרי שחלפו למעלה משלושה חודשים מיום שהוגשו, ולעתים אף למעלה משנה.

לאחרונה חיבר הרב רוזן מזכר ובו כמה הצעות לקידום הנושא. בין היתר הוא מציע לקיים למתעניינים בגיור שימוע בדרג שיפוטית – הליך שבו דיין גיור (מכהן או בדרימוס) יראיין אישית כל מועמד בעל אזרחות זרה. אם התרשמותו תהיה חיובית, יוזמן נציג משרד הפנים להביע עמדה מנקודת מבט אזרחית בלבד. אם דעת שניהם חיובית, ינהגו במבקש כבכל מועמד לגיור בעל אזרחות ישראלית.

צעד נוסף שרוזן מנסה לקדם הוא הענקת אזרחות בעקבות גיור פרטי. על פי הצעתו, גיור פרטי שיאושר בבית דין רבני אזורי או בבית דין ממלכתי לגיור בנוהל שייקבע, יוכר על ידי משרד הפנים. "יש כאן פרדוקס לאומי והיסטורי שחייבים לפתור אותו", אומר רוזן. "לפי הנהלים בישראל כיום, גם אונקלוס והגרף פוטוצקי לא היו יכולים להתגייר, קל וחומר כל שאר האנשים הטובים מרחבי העולם שרוצים לעשות מאמץ ולהצטרף לעם שלנו ממניעים טהורים. אסור לנו לחסום אותם". עם ממשלה בהרכב חדש ובקרבם גם רבנים ראשיים חדשים, מקווים הגרים לקבל הכרה ממלכתית שתוביל לרישומם כיהודים. "השארתי מאחור עולם שלם בשביל להיות יהודייה", אומרת סיוון. "למדתי ואימצתי את מנהגי היהדות. בשביל הרבנים אני מספיק יהודייה, אני מקווה שאהיה כך גם בשביל מדינת ישראל". ■

לתגובות: dyokan@makorishon.co.il

ובמילים אחרות, כשבראש הוועדה יושב נציג של הרב עמאר, מי שקובעת היא מפלגת ש"ס, וגוירים של בתי דין שאינם מוזהים עם רבניה יזכו ליחס שלילי.

מה ניתן לעשות כדי לשנות מצב זה?

"יש לפעול בהקדם לגיבוש קריטריונים ברורים, מוסכמים ואחידים של הכרה בגוירים, ללא קשר למסגרת שבה הם נערכים וללא קשר לפוליטיקה הדתית. מצוקת המתגיירים חייבת להיפסק. בימים אלה אני מכנסת דיון מיוחד בנושא הגיור, שבו נבחן היבטים שונים ונלמד מהניסיון שהצטבר בכנסת הקודמת, על אף שלא צלחה בעניין זה. יש לבחון אפשרות של חקיקה לפתרון הנושא. בכוונתי גם לדרוש מהרבנות הראשית וממשרד הפנים לפרסם הנחיות ונהלים ברורים ולוודא שהם ייאכפו. יש ליצור מערך שיתנהל בשקיפות, בהגינות ובאחידות, ויעמיד במרכזו את המתגייר והמתגיירת".

נדחים על הסף

גם מבקר המדינה נדרש לנושא פעילותה של ועדת החריגים. בדו"ח שפורסם השבוע קובע המבקר: "על אף הגיור לעקוב אחר פעילותה של ועדת החריגים המטפלת בבקשות לגיור של נתינים זרים, שחלקם הם בני זוג של אזרחים ישראלים. כן עליו לפעול (...) לעריכת שינויים בנהלים שנקבעו לעבודת הוועדה, ולפרסמם. על הנהלת בתי הדין הרבניים לוודא שהנחיות הרב הראשי ברב הכרה בגיור שנעשה שלא במסגרת מערך הגיור הממלכתי יבוצעו כמלאן, ולהבטיח את קיומו של מסלול בלעדי, אחיד וסדור להכרה בגוירים הללו".

עוד כותב המבקר: "הביקורת העלתה כי בעקבות קביעת תנאי הסף (לפסילת בקשות לגיור – ר"ד), נדחים גם נתינים זרים שאין מניעה אזרחית לגיורם, שאין להם מניעים זרים, ושכל כוונתם היא להצטרף לעם היהודי או להינשא לבני זוגם

חני ג'ברי, גיורת:
"יש מצווה לאהוב את הגר, אבל במשרד הפנים לא ממש מיישמים את זה. מצד אחד זה טוב שלא פותחים את דלת היהדות לכל אחד, ומצד שני, אם אתה מזהה מישהו שבאמת רוצה להתגייר, למה להקשות ולא לעזור?"

תגובות

שאינו אזרח ישראל אינו זכאי לשירותיהם, אך ישנה ועדת חריגים המוסמכת להתיר גיור במערך הגיור למי שאינו אזרח ישראלי. בקשות עולות לוועדה לאחר שהעמדה הראשונית של רכזי מערך הגיור היא כי אין מניעה שהמבקש יפתח בהליך גיור. בדיוני הוועדה נבחנים גם עניינים הנוגעים לשיקולי מדיניות הגירה ואזרח, ונשקלים בהם נתונים כמו נסיבות הגעתו של המבקש לארץ, עבר פלילי וכדומה. נתונים אלה אינם גלויים לרכזי מערך הגיור בבדיקה הראשונית. לעתים מוחלט בדיונים אלו שלא לאפשר גיור, למרות החלטתו של הנציג הרבני; ולעתים המידע המוצג על ידי הנציגים המשפטיים משפיע גם על שיקול הדעת ההלכתי ומוחלט לדחות את הבקשה. "ועדת החריגים מקיימת דיון ענייני בכל בקשה על סמך מסמכים המונחים לפניו. דיון זה נערך לאחר שרכזי מחוזות של מערך הגיור נפגשו עם המבקשים וסייעו להם לערוך את מסמכי הבקשה. הוועדה עצמה אמנם דנה שלא בנוכחות המבקשים, אולם אין בכך כדי לפגוע בהגינות ההליך כלפיהם".

במשרד הפנים ובמשרד לשירותי דת סירבו להגיב לטענות המופיעות בכתבה, והסבירו שהדברים אינם נוגעים אליהם אלא למערך הגיור, הנמצא תחת אחריות משרד ראש הממשלה. במשרד רה"מ טענו כי "עניין הגוירים הפרטיים נדון כעת בבג"ץ, ובכל הנוגע לוועדת החריגים, אנא פנו למשרד הפנים האחראי על הוועדה". במשרד הפנים שבו והגיבו כי "אין לנו צד בעניין, אנא פנו לדוברות רשות האוכלוסין וההגירה". גם ברשות ה"ל סירבו להגיב.

תגובת הרבנות הראשית לישראל:

"מבלי להתייחס להיבטים הלכתיים בעבודתם של בתי הדין הפרטיים, לפי חוק השבות יהודים רשאים להתאזרח בארץ, ולכן גיור מעניק לגר אזרחות אוטומטית בישראל. מצב זה מחייב בלעדיות של המדינה על הגיור בתוך גבולות ישראל – הרי אין להפקיד את המפתחות להתאזרחות במדינה בידי גופים פרטיים. סוגיה זו נדונה כעת בבג"ץ. "בתי הדין לגיור במשרד ראש הממשלה מאפשרים גיור לכל מי שהוא אזרח ישראלי. באופן עקרוני מי

